

АКТИВНИЙ І ПАСИВНИЙ МІНІМУМИ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ: ЧИННИКИ ВІДБОРУ, ПРИЙОМИ РОБОТИ ТА ЕТАПИ РОЗВИТКУ НАВИЧОК

П'янова І.Ю., Шотова-Ніколенко Г.В. (Одеський державний екологічний університет, м. Одеса, Україна)

Надзвичайно важливим питанням навчання граматиці є відбір граматичного мінімуму, тобто встановлення того кола граматичних елементів мови, яке необхідне і достатнє для оволодіння мовлення в межах заданого курсу англійської мови. Відбір граматичного мінімуму базується на різниці понять «методична система граматики» і «лінгвістична система граматики».

Методична система граматики на відміну від лінгвістичної системи містить не всі форми даної мови, а тільки ті, які охоплюють значну кількість лексики. Методологічна система граматики відрізняється від лінгвістичної також і тим, що вона орієнтована на певні види мовлення, які складають мету навчання.

Цілі навчання відображаються і на структурі граматичного мінімуму, який містить активну частину, яка використовується в усному мовленні і читанні, і пасивну, яка використовується тільки в читанні.

Принцип загальнозживаності – головний принцип відбору активного і пасивного мінімуму. Граматичні форми і конструкції для включення їх в активний мінімум повинні володіти загальнозживаністю як в розмовному, так і в літературному стилях; явища, які містяться в пасивному мінімумі, повинні бути використані під час письма.

Принцип загальнозживаності допомагає відібрати в мінімум граматичні явища, значення ж і морфологічні різновиди явищ відбираються за допомогою спеціальних принципів.

Спеціальним для відбору пасивного мінімуму є принцип багатозначності.

Спеціальними принципами відбору активного мінімуму є:

- *зразковість*, що слугує для відбору морфологічних різновидів явищ, і зв'язана з аналізом словникового мінімуму;
- *вилучення зустрічних асоціацій*, що значить введення до мінімуму тільки таких морфологічних різновидів явищ, правило про яких містить диференційну ознаку даної групи слів;
- *вилучення синонімів*, що передбачає введення до активного мінімуму лише однієї з ряду синонімічних форм.

Однією з важливіших проблем відбору становить розподіл граматичного матеріалу згідно з етапами навчання. Послідовність введення граматичних явищ

значною мірою залежить від введення мовленнєвих одиниць, яка обумовлюється також розширенням лексичного запасу.

Таким чином, основні принципи відбору слугують і для встановлення послідовності. Спеціально для визначення послідовності використовується *принцип поєднування*. Повинні бути враховані й загально дидактичні правила: від легкого до складного, від простого до складного.

Отже, під час навчання активному граматичному мінімуму слід розрізняти наступні етапи:

- підготовчий етап (ознайомлення з граматичним явищем і з відповідними діями);
- елементарний етап (під час якого відбувається засвоєння окремих дій);
- поєднувальний етап (що закріплює серії дій);
- систематизуючий етап (узагальнення раніше засвоєних дій);
- етап включення граматичних навичок в мовленнєву діяльність, використання і повторення їх у мовленнєвих справах.

Навчання пасивній граматиці істотно відрізняється від навчання активним граматичним навичкам. Для рецептивного володіння граматичними явищами потрібні інші відомості про них, ніж для активного. Різним є і характер роботи: під час оволодіння активними навичками велике значення має *засвоєння комплексу* (взірця, моделі), під час оволодіння рецептивними навичками – *відокремлення елементів, їх аналіз*.

Оволодіння граматичними явищами пасивного мінімуму передбачає вміння розпізнавати їх у тексті за зовнішніми ознаками і співвідносити з певним значенням, тобто навчити студентів сприймати і усвідомлювати граматичну інформацію, яка міститься у тексті, впізнавати і розрізняти необхідні ознаки.

Щоб прийняти і переробити граматичну інформацію, студент повинен:

- вміти впізнавати інформаційні граматичні знаки;
- розпізнавати співпадаючі за формою (омонімічні) граматичні знаки;
- вміти співвідносити кожний знак з його значенням.

Це все визначає зміст правил пасивної граматики, а також відбір вправ. Для того, щоб правило пасивної граматики мало навчальний характер, воно повинно бути перетворено у процесі пояснення в інструкцію (свого роду алгоритм).